

Slzou jsem hleděl na to zbořeníště

Zkáza Miletína způsobená ohněm 17. června 1846 nemohla nechat nikoho chladným. Každý, kdo se po požáru do města vrátil a viděl na jeho místě jen doutnající hromady trosek, prožíval pocity zmaru, zoufalství, beznaděje. Stejně tak i Jan Nepomuk Lhota, tehdy výpomocný referent u městského magistrátu v Trutnově. O požáru se dozvěděl 18. června a ihned se do Miletína rozjel. Na vlastní oči tak uviděl bezprostřední následky řádění živlu, který nadobro smazal starobylý obraz městečka.

V digitalizované písemné pozůstalosti Karla Jaromíra Erbena, kterou v loňském roce zveřejnil Literární archiv Památníku národního písemnictví, najdeme i Lhotův dopis Erbenovi z 1. července 1846. Erben nemohl hned po katastrofě, o které již psala většina rakouských novin, do Miletína odjet, byl zavalen prací pro Museum i Královskou společnost nauk, navíc očekával přírůstek do rodiny (dcera Ladislava se narodila 27. června). Proto jistě hlatal každou zprávu z rodného města.

Rozmilý příteli!

Chtěl jsem hotové a zapečetěné psaní Vám včera poslati, ale nevěda čísla vašeho bytu hledal jsem šematismus [schematismus, adresář – pozn. H.], jež jsem v ouřadě nemohl najíti, na to ale došlo mne dnes Vaše milé psaníčko.

Jaká bída a jaké neštěstí v Miletíně, v té naší milé dědině, panuje, nemohu Vám popsatí. Byl jsem v Německé Brusnici [Hajnice – pozn. H.] na komisi po 6 dní, a poslední den ve čtvrtek dne 18. minulého měsíce psala mi sestra po poslovi, že se v Trutnově mluví, jako by Miletín byl vyhořel, ihned jsem vše zarazil a odebral se do Trutnova, a ještě toho dne jel jsem se sestrou do Miletína. Však ale v Králové Dvoře na náměstí mi purkmistr s Pelikánem a jinými vypravili, co se stalo. Od Trotiny viděl jsem večír o 7. hodině, jak z Miletína kouř vystupuje. Slzou jsem hleděl na to zbořeníště, a v městě jsem se nemohl ani poznati. Náš otcovský dům byl ten tam, jenom zdi učazené jsem našel, otec v obličejí a na rukou popálený ležel na zahradě a my také tu noc všickni na zahradě spali. Váš otcovský dům vyhořel též, jen co kámen bylo, zůstalo. Dům, v němž Kunce bydlel, až na práh vyhořel. Oheň povstal v stodolách panských blíže špejcharu. Dne 16. v noci povstal v tomž místě oheň, ale byl hned uhašen, na to ale dne 17. minulého měsíce opět vypukl. Od toho chytily kravíny, ratejna, zámek, panské obydlí, Parkáň a spolu Vitoch a Bezvoda, Ježek a špitální dům u vrat, oheň plápolal na dvě strany, nebo z Parkáně zasáhl kostel, kostníci, ano i faru, a od Bezvody zase hoření ulici [dnes Ko-

enského – pozn. H.] a domky pod Vitochem: Dubeneckého, Váš, Jiranů, Dorníka, učitelův, obecní hospodu [čp. 137 – pozn. H.], dole Röhnicha, Dubeneckého, Chmelíka, Nejedlého, Laušmánka, Erbena máslaře, náš [čp. 167 – pozn. H.], Munzara a Šimka, i Libicha, plot u farní zahrady. Z fary chytila škola, věž, Čerovský, Pečenka kovář, Bastant a podlejší dva domy na náměstí, masné krámy, Rachota u studánky, Samková, Vlček, Erben František, Kout, Vorlíček atd. pod zahrady, za našimi pak Purkát [Purgert v čp. 86 v Palackého ulici – pozn. H.], Laušman, Haman, Frýz, Zívr a Všetečka, valcha a na Rohoznici Zívr a s ním všickni, ježto stáli u lávky u Svatého Jana na Rohoznici [míněna rohoznická „enkáva“ v Barákové ulici, domy čp. 2, 3 a 4 – pozn. H.]. Vše lehlo popelem. Zámek ještě do 19. minulého měsíce hořel. Praví se, že bylo založeno, kdo založil, neví se, někdo praví, že ten, jež direktor dal posledně zavřít do šatlavy, jiní praví, že direktor sám, aby prý mohl stavět, nebo prý bral od mistrů 3 krejčary ze zlatého, jež jim předepsal k vyplacení, že prý dne 16. minulého měsíce nechtěl nechat hasit, řka pacholkovi, že má i bič asekurovaný [pojištěný – pozn. H.], takže se prý museli zámky od vrat urazit, že prý vysokou asekuraci nedávno vzal a na to hned utekl. Já tomu ale přece nemohu věřit. Proti direktoru a myslivci i vrchnosti lid jen zuřil. Direktor dal své věci odvézt, ale hoříčtí, jak vozy do Hořic přijely, šli pro asistenc a dali vozy ty z Hořic vyvésti, za Hořicemi ale přepadla je lůza, potloukla všecko náradí a pokradla ostatní, i šel nato ten houf do města, tam přepadli třetí vůz, peřiny z něho strhli, rozřezali, peří po městě rozházeli a kalhoty, kabáty, prádlo roztrhali, a pobrali, mezi jiným i kanape nožem pořezali. K tomu kdosi podotknul, že vozka je direktor přestrojený, i vrhli se naň a ač on jim ruce upracované ukazoval, by z nich seznali, že direktorem není, přece ho tak potloukli, že posad leží. Věci ze zámku vynešené lůza zlodějská pokradla, někteří také z panské zásoby si dříví naložili na vozy a odvezli, slovem byla nevázanost všude. Zámek prohořel naskrz, ano i klenutí se na jednoho sesypalo, jenž posad nebezpečně nemocen jest. Lid bydlí v boudách na zahradách a mnozí se stěhovali pryč, jiní bydlí u Rohoznice, až 5 rodin v jednom obydlí. Komis krajská a asekurační se ubytovala v Lázni. Musí jeden každý zplakat nad tou spoustou. Richter z Hradce přiběhl, a ještě toho dne se zase do Hradce vrátil. Páter Laušman též byl v Miletíně, ale na štěstí jim nic neshořelo. Mše se čte u Sv. Jana u věže, a v neděli u Panny Marie na rynku, zvony se rozlily a nyní postavili sloup u rybníčku a zavěsili naň zvonek z radnice, tak aspoň se oznamuje poledne. Nemohu Vám více vše

Literární archiv Památníku národního písemnictví; Erben Karel Jaromír (338); přír.č.5/1872; Lhota Jan Karel Jaromír Erben; kráceno
K bezprostředním dojmům ze zničeného rodného města se Lhota vrátil i ve svých pamětech. O příjezdu do Miletína 18. června píše:

Již od Trotiny viděli jsme se sestrou spoustu, na všech stranách se ještě kouřilo. Přijíždějící do města nemohli jsme rozeznati, jsme-li na náměstí aneb v ulici, náměstí bylo jedna rovina, ze všech stran domy zmizely, jen na zahradách bylo lidí a dobytek viděti. Toliko zdě u domu č. 100 Františka Dreischocka, čís. 99 Antonína Jiříčky, čís. 98 sousedského domu a našeho domu co zříceniště pozůstaly. Rodiče, bratr, sestra, celá rodina byli na zahradě, otec ležel na zahradě na posteli nemocen, u hasení probořil se na domě a padl stropem do pokojíka, chtěje z pokojíka se po schodech zachrániti, byl u schodů šlehajícím plamenem v obličeji a na rukou popálen. I bolest má své meze, přesahuje-li je, jest pak necitelná.

V těchto přesmutných okolnostech byl jsem jakoby omámený, nevěděl jsem co činiti. Poslal jsem povoz do Rohoznice, jinde nebylo místa. V noci spali jsme všickni na zahradě, po celou noc vyšlehaly plameny ze zdí sousedského domu a panského zámku. Obyvatelé vedlejší spali též na zahradách, u stromů byl dobytek uvázan, pláč a nárek bylo ze všech stran slyšeti. Na našem domě shořela střecha a dvojitá půda, pak střecha na chlévě, dřevník, vše až na stodolu. Zůstaly jen zdě a strop nad zadním pokojíku a klenuté skladiště, v němž věci a náby-

tek si uložili i vedlejší sousedé. Ve klenutí otvorem plechovými dvířkami opatřeným spadlo žhavé uhlí dovnitř skladiště a věci tam uložené počaly doutnati, což se však udusilo. Ráno jsem zpozoroval, že peřiny rosou byly zavlažené, obávaje se, že bychom z toho na zdraví utrpěti mohli, měl jsem rodiče k tomu, abychom se ze zahrady přestěhovali do pokojíka pozůstalého, čemuž však otec nechtěl, obávaje se, že by vysoký kamenný štít se sesutí a strop proraziti mohl. Ohledali jsme štít, a přece jsme se do pokojíka nastěhovali. Nebylo co jísti, pekaři nemohli péci. V tomto neštěstí osvědčili židé v Hořicích svou lidumilnost; přivezli hned na dvou vozích z Hořic chleba, který všem pohořelým bez rozdílu rozdali, chudí i mohovití občané brali tento štědrý dar se slzami, za tuto lidumilnost, rychlou a první pomoc nemůže město Miletín židovské obci Hořické dosti děkovati a bude ji jistě stále v vděčné paměti míti. Otci přinesl sedlák Hlavatý z Chroustova půl bochníka chleba, řka, že se s ním o svůj jediný bochník rozdělí, že více zásoby nemá. Otce takový soucit k slzám pohnul, plakal přijímaje dárek upřímně podáváný. Ze více stran přicházely pak podpory, chleba, vařivo i pro dobytek píce. Trutnovský pošt mistr Hamáček, přítel můj, učinil u svých známých hned sbírku a poslal otci 11 zlatých stříbrných. Účastenství se jevilo na všech stranách.

J. N. Lhota: O sobě. Sv. 2, s. 53-57, rukopis v soukromém držení

Jan Hlavatý

Zvonek ze staré radnice, který po požáru provizorně sloužil jako poledník